infirmatis. Ac de eodem Maximo, quòd numquam fuerit Epiſcopus, eſt locupletiſſimum teſtimonium in Epiſtola Hadriani Papæ ſcripta Baſilio Imperatori, quæ habetur actione prima Octavæ Synodi manuſcriptæ, quæ eſt penes Cardinalem Sirletum. Citans enim Leonem primum, ait: *Dicit enim altiſona tuba, Sanctus videlicet Sedis Apoſtolicæ Papa Leo, cujus ſententiam, quidquid ubique Catholicum eſt, velut cæleſte miraculum celebrat, & veneratur oraculum. Cùm ſæpè quæſtio de malè accepto honore naſcatur, quis ambigat nequaquam iſtis eſſe tribuendum, quod non docetur fuiſſe collatum? Neque enim inter Photium mœchum, & Maximum cynicum à Synodo ſecunda damnatum, vel inter ordinationes hujus & illius, diſtinctionis aliquid eſſe convicimus.*

IN DEFINIENDIS DECRETA PONTIFICUM DICTIS INTERPRETUM PRÆFERUNTUR.

DISTINCTIO XX.

GRATIAN. 1. *Pars.*
[a] *al.* expoſitoribus. *Exempl.*

DECRETALES itaque Epiſtolæ Canonibus Conciliorum pari jure exæquantur. Nunc autem quæritur de expoſitionibus [a] ſacræ Scripturæ, an exæquentur, an ſubjiciantur eis. Quo enim quiſque magis ratione nititur, eò majoris autoritatis ejus verba eſſe videntur. Plurimi autem Tractatorum, ſicut pleniori gratia Sancti Spiritûs, ita ampliori ſcientia aliis præcellentes, rationi magis adhæſiſſe probantur. Unde nonnullorum Pontificum conſtitutis, Auguſtini, Hieronymi, atque aliorum Tractatorum dicta videntur eſſe præferenda.

2. *Pars.*
[b] *Matth.* 16.

§. 1. Sed aliud eſt cauſis terminum imponere: aliud Sacras Scripturas diligenter exponere. In negotiis definiendis non ſolùm eſt neceſſaria ſcientia, ſed etiam poteſtas. Unde Chriſtus dicturus Petro [b]: *Quodcunque ligaveris ſuper terram, erit ligatum & in cælis, &c.* priùs dedit ſibi claves regni Cælorum: in altera dans ei ſcientiam diſcernendi inter lepram & lepram, in altera dans ſibi poteſtatem ejiciendi aliquos ab Eccleſia, vel recipiendi. Cùm ergo quælibet negotia finem accipiant vel in abſolutione innocentium, vel in condemnatione delinquentium, abſolutio verò vel condemnatio non ſcientiam tantùm, ſed etiam poteſtatem Præſidentium deſideret; apparet, quòd Divinarum Tractatores Scripturarum, etſi ſcientiâ Pontificibus præemineant, tamen, quia Dignitatis eorum apicem non ſunt adepti, in Sacrarum quidem Scripturarum expoſitionibus eis præponuntur: in cauſis verò definiendis ſecundum poſt eos locum merentur.

[c] In ſuo Regeſto.

I. *Unde* LEO PAPA IV. [c] [1] ſcribit Epiſcopis Britanniæ. [c. an. 850. *Româ in Angliam.*]

Aliorum Scripturæ, Romanorum Pontificum Decretis non ſunt præponendæ.

[d] Deuſdedit, *p.* 2. Polyc. *p.* 3. *tit.* 20. Anſel. *l.* 3. *c. ult.* Ivo, *p.* 4. *c.* 72. Pann. *l.* 2. *c.* 118.
[e] *al.* cum illis in canone.
[f] *al.* qui dicuntur Apoſtolorum.
[g] Apud Anſelmum, & Polycarpum deſunt omnia Pontificum nomina.

DE Libellis [d] & Commentariis aliorum non convenit aliquem judicare, & ſanctorum Conciliorum Canones relinquere, vel Decretalium regulas, id eſt, quæ habentur apud nos ſimul cum Canonibus [e] [2]. Quibus autem in omnibus Eccleſiaſticis utimur judiciis, ſunt Canones α Apoſtolorum [f], Nicænorum, Ancyranorum, Laodicenſium, Conſtantinop. Epheſ. Calchedonenſium, Sardicenſium, Africanenſium, Carthaginenſium β, & cum illis Regulæ Præſulum Romanorum [g], Silveſtri, Siricii, Innocentii, Zoſimi, Celeſtini, Leonis, Gelaſii, Hilarii, Symmachi, Hormiſdæ, Simplicii, & Gregorii junioris. Iſti omnino ſunt & per quos judicant Epiſcopi, & per quos Epiſcopi ſimul judicantur, & Clerici. Nam ſi tale emerſerit, vel contigerit inuſitatum negotium, quod minimè poſſit per iſtos definiri; tunc ſi illorum, quorum meminiſtis, dicta, Hieronymi, Auguſtini, Iſidori, vel ceterorum ſimiliter Sanctorum Doctorum ſimilium reperta fuerint; magnanimiter ſunt retinenda, ac promulganda; vel ad Apoſtolicam Sedem referendum de talibus. §. 1. Quam ob cauſam luculentiùs, & magna voce pronuntiare non timeo: quia, qui illa, quæ diximus, Sanctorum Patrum Statuta, quæ apud nos Canonum [3] nomine prætitulantur, (ſive ſit ille [4] Epiſcopus, ſive Clericus, ſive Laicus) non [5] indifferenter γ recipere convincitur; nec Catholicam, & Apoſtolicam Fidem, nec ſancta [6] quatuor Evangelia utiliter, & efficaciter ad effectum [h] ſuum retinere, vel credere probatur.

[h] *al.* profectum.

¶ CORR. ROM. α *Sunt Canones.*] Indicat Canones, & Regulas, ex quibus conſtat Corpus, vel Codex Canonum, de quo in Præfatione dictum eſt, quo Romani Pontifices, præſertim in judiciis utebantur, in quo Codice ſunt Canones tantùm, non Synodalia Geſta; ut ſuperiùs Nicolaus, *in c. Romanorum,* 19. *diſt.* ſcripſit.

β *Carthaginenſium.*] In Codice Canonum unica eſt Synodus Carthaginenſis, continens Canones triginta tres, qui ex variis Conciliis Carthagini habitis collecti fuerunt. Eos Canones Sedes Apoſtolica videtur probaſſe, & uſa eis eſſe, quando in Codicem Canonum referendos curavit. Eoſdem etiam Græci, quo ordine apud Latinos habentur, cum aliis præterea multis Africanorum Synodorum conjunctos in linguam ſuam verterunt, & hi ipſi ſunt, quos iiſdem numeris Anſelmus, Burchardus, & Ivo citant: quamvis Gratianus interdum quidem his utatur, interdum verò ex ſingulis Carthaginenſibus Conciliis Canones accipiat; quod ſuis locis indicabitur. Et de hac unica Carthaginenſi Synodo intelligendum eſt, quod habetur ſuprà *diſt.* 16. *c. prima adnotatio. verſ. ſeptima,* quod hîc delarandum dilatum fuit.

γ *Non indifferenter.*] Anſelmus, Deuſdedit, & Gregorius Presbyter in Polycarpo habent, *qui eadem indifferenter non recipit, ipſe ſe convincit minimè Catholicam, & Apoſtolicam Fidem ad effectum ſuæ retinere ſalutis.*

¶ PITH. [1] *Unde Leo Papa IV.*] Incipiunt Romanæ Decretales à Silveſtro: ceteræ forſan ſuppoſititiæ. V. *Centuriat. tom.* 9. *p.* 338.

[2] *Canonibus, quibus.*] V. C. *Canone in illis quibus id eſt.* Vide *diſt.* 19. *c. Romanorum:* Corpus Canonum, de quo 1. *diſt. c.* 2. & ex eo eſt *c.* 2. *de Præb. extr.* illud idem Corpus eſt, quod ab Hadriano PP. Carolo Magno miſſum, editum eſt Moguntiæ an. 1525. Bullarium verò habet Silveſtri Regulas vel Epiſtolas.

[3] *Canonum.*] V. C. *Canones prætitulantur.*

[4] *Ille.*] Abeſt à V. C.

[5] *Non.*] Abeſt à V. C.

[6] *Sancta.*] V. C. addit *vera.*

II. *Item* NICOLAUS I. Photio, in Epiſtola [i], cujus initium eſt, *Poſtquam Beato Petro.* [an. 863. *Româ Conſtantinopolim.*]

[i] Eſt eadem epiſt. 6. ex qua ſumptum eſt *c. quod dicitis. ſuprà, diſt.* 16.
[k] Anſel. *l.* 5. *c.* 33.

Corripiendi ſunt qui Decreta Romanorum Pontificum non habent, vel non obſervant.

SI Decreta [k] Romanorum Pontificum non habetis; de neglectu atque incuria eſtis arguendi. Si verò habetis, & non obſervatis; de temeritate eſtis corripiendi, & increpandi.

III. *Item* INNOCENTIUS α Papa. [c. an. 410. *Romæ.*]

Ad quos ſit recurrendum, cùm Sacræ Scripturæ autoritas non occurrit.

[l] Polyc. *l.* 7. *tit.* 3. Burch. *l.* 3. *c.* 128. Ivo, *p.* 4. *c.* 70.
[m] *al.* Græcè.

DE quibus cauſis [l] nulla ſolvendi, ligandíque autoritas in libris veteris Teſtamenti, quatuor Evangeliorum, cum totis ſcriptis Apoſtolorum appareat; ad Divina recurre ſcripta Græca [m]. Si neque in illis; Canones β Apoſtolicæ Sedis intuere. Si nec in illis; ad Catholicæ Eccleſiæ hiſtorias Catholicas à Doctoribus Catholicis ſcriptas manum mitte. Si nec in illis; Sanctorum exempla perſpicaciter recordare. Quòd ſi omnibus his inſpectis, hujus quæſtionis qualitas non lucidè inveſtigatur; ſeniores provinciæ congrega, & eos interroga. Faciliùs namque invenitur quod à pluribus ſenioribus quæritur. Verus enim repromiſſor Dominus ait [n]: *Si duo ex vobis, vel tres conveniunt ſuper terram in nomine meo, de omni re quamcunque petierint, fiet illis à Patre meo.*

[n] *Matth.* 18.

¶ CORR. ROM. α *Innocentius.*] Caput hoc non eſt inter Epiſtolas Innocentii primi, quæ multæ extant; neque verò Innocentii ſecundi eſſe poteſt, cùm ante ipſum ſcripſerint Burchardus, & Ivo, à quibus hoc ipſum citatur.

β *Canones.*] Verba hæc, quæ apud Gratianum deerant, ſunt apud Burchardum, & Ivonem, & Polycarpum; in quo Polycarpo habentur hoc ipſo loco, in quem ſunt reſtituta.

DE ECCLESIASTICORUM MINISTRORUM ORIGINE ET INSTITUTIONE.

DISTINCTIO XXI.

GRATIAN. 1. *Pars.*
[a] *Exod.* 28. 1. *Paral.* 25. & 23.
[b] *Luc.* 11.

DECRETIS ergo Romanorum Pontificum, & ſacris Canonibus Conciliorum Eccleſiaſtica negotia, ut ſuprà monſtratum eſt, terminantur. Miniſtri verò ſacrorum Canonum, & Decretorum Pontificum ſunt ſummi Pontifices, & infrà Præſules, ac reliqui Sacerdotes, quorum inſtitutio in veteri Teſtamento eſt inchoata, & in novo pleniùs conſummata. §. 1. Summi enim Pontifices, & minores Sacerdotes à Deo ſunt inſtituti per Moyſen [a], qui ex præcepto Domini, Aaron in ſummum Pontificem, filios verò ejus unxit in minores Sacerdotes. Poſteà verò David, cùm miniſteria domûs Domini ampliaret, Janitores & Cantores inſtituit. Porrò Salomon [1] eumdem modum exorcizandi invenit, quo Dæmones adjurati, ex obſeſſis corporibus pellebantur: huic officio mancipati, Exorciſtæ vocati ſunt, de quibus Dominus in Evangelio [b]: *Si ego in Beelzebub ejicio Dæmonia, filii veſtri* (videlicet Exorciſtæ) *in quo ejiciunt?* Hæc omnia in novo Teſtamento Eccleſia imitata, habet Janitores ſuos, quos Oſtiarios appellat. Pro Cantoribus Lectores & ſimul Cantores inſtituit. Exorciſtas autem nomine antiquo, & officio permanente recepit. Pro filiis verò Aaron, omnes infra ſummum Pontificem Sacerdotum adminiſtrantes ſunt conſecrati.

§. 2. Inter eos quædam diſcretio ſervata eſt, ut alii appellentur ſimpliciter Sacerdotes, alii Archipresbyteri, alii Chorepiſcopi, alii Epiſcopi, alii Archiepiſcopi, ſeu Metropolitæ, alii Primates, alii Patriarchæ, alii ſummi Pontifices. §. 3. Horum diſcretio à Gentilibus maximè introducta eſt, qui ſuos Flamines, alios ſimpliciter Flamines, alios Archiflamines, alios Protoflamines appellabant. Simpliciter verò magnorum, & minorum Sacerdotum diſcretio in novo Teſtamento ab ipſo Chriſto ſumpſit exordium, qui duodecim Apoſtolos tamquam majores Sacerdotes, & LXXII.

[c] *Luc.* 22.
[d] *Act.* 6.

Diſcipulos quaſi minores Sacerdotes inſtituit. Petrum verò quaſi in ſummum Sacerdotem elegit; dum ei præ omnibus, & pro omnibus claves regni cælorum tribuit, & à ſe petra, Petri ſibi nomen impoſuit, atque pro ejus fide ſe ſpecialiter rogaſſe teſtatus eſt, & ut ceteros confirmaret, ſibi injunxit, dicens [c]: *Ego rogavi pro te, Petre, ut non deficiat fides tua; & tu aliquando converſus confirma fratres tuos.* Hanc eamdem formam Apoſtoli ſecuti in ſingulis civitatibus Epiſcopos, & Presbyteros ordinaverunt. Levitas autem ab Apoſtolis ordinatos legimus [d], quorum maximus fuit Beatus Stephanus. Subdiaconos, & Acolythos procedente tempore Eccleſia ſibi conſtituit. §. 4. De his ita ſcribit, nomina illorum & nominum cauſas exponens, ita inquiens

¶ PITH. [1] *Porrò Salomon.*] Joſeph. *lib.* 8. *Antiq. c.* 2. Orig. *tract.* 31. *in Matth.* Zon. *tom.* 1. *p.* 56.

I. B. ISIDORUS *lib.* 7. *Etymolog. cap.* 12. [c. an. 631. *in Hiſpania.*]

Unde nomina Eccleſiaſticorum graduum ſumantur.

[e] De officiis *l.* 2. *c.* 1. Rabanus *de Inſtit. Cler. l.* 1. *c.* 2.
[f] *Act.* 1.

CLeros [e], & Clericos hinc appellatos credimus, quia Matthias ſorte electus eſt, quem primùm per Apoſtolos legimus [f] ordinatum. Κλῆρος enim Græcè, ſors Latinè, vel hereditas dicitur. Propterea ergo dicti ſunt Clerici; quia de ſorte domini ſunt; vel quia Domini partem habent. Generaliter autem Clerici nuncupantur omnes *, qui in Eccleſia Chriſti deſerviunt; quorum gradus, & nomina ſunt hæc: Oſtiarius, Pſalmiſta, Lector, Exorciſta, Acolythus, Subdiaconus, Diaconus, Presbyter, Epiſcopus.

§. 1. Ordo Epiſcoporum quadripertitus eſt, id eſt, in Patriarchis, Archiepiſcopis, Metropolitanis, atque Epiſcopis. §. 2. Patriarcha, Græcâ linguâ, ſummus patrum interpretatur; quia primum, id eſt, Apoſtolicum α retinet locum; & ideò, quia ſummo honore fungitur, tali nomine cenſetur, ſicut Romanus, Antiochenus, & Alexandrinus *. §. 3. Archiepiſcopus Græco dicitur vocabulo, quòd ſit ſummus Epiſcoporum; tenet enim vicem Apoſtolicam, & præſidet tam Metropolitanis [2], quàm ceteris Epiſcopis. §. 4. Metropolitani autem à menſura civitatum * vocantur: ſingulis enim provinciis præeminent, quorum autoritati, & doctrinæ [g] ceteri Sacerdotes ſubjecti ſunt, ſine quibus nihil reliquos agere licet Epiſcopos: ſolicitudo enim totius provinciæ [3] ipſis commiſſa eſt.

[g] *al.* doctrinæ & poteſtati. *orig.*

§. 5. Omnes autem ſuperiùs deſignati Ordines uno eodémque vocabulo Epiſcopi nominantur: ſed ideò privato nomine quidam utuntur propter diſtinctionem poteſtatum, quam ſingulariter acceperunt. §. 6. Patriarcha patrum princeps: Ἄρχων enim princeps; inde Archiepiſcopus princeps Epiſcoporum, ſicut Metropolitanus à menſura civitatum. §. 7. Epiſcopatus autem vocabulum inde ductum, quòd ille, qui efficitur [h] Epiſcopus, ſuperintendat, ſcilicet curam gerens ſubditorum: Σκοπεῖν enim Græcè, Latinè intendere dicitur. Epiſcopi autem Græcè, Latinè Speculatores interpretantur: nam Speculator eſt Præpoſitus in Eccleſia dictus, eò quòd ſpeculetur, & perſpiciat populorum infra ſe poſitorum mores, & vitam. §. 8. Pontifex princeps Sacerdotum eſt, quaſi via ſequentium. Ipſe & ſummus Sacerdos, ipſe & Pontifex Maximus nuncupatur. Ipſe enim efficit Sacerdotes, atque Levitas; ipſe omnes ordines Eccleſiaſticos diſponit; ipſe, quid unuſquiſque facere debeat, oſtendit. Anteà autem qui Reges erant, & Pontifices erant. Nam majorum hæc erat conſuetudo, ut Rex eſſet etiam Sacerdos & Pontifex. Unde & Romani Imperatores Pontifices dicebantur. §. 9. Vates à vi mentis appellatus eſt, cujus ſignificatio multiplex eſt: nam modò Sacerdotem, modò Prophetam ſignificat, modò Poëtam. §. 10. Antiſtes Sacerdos dictus eſt, quod ante ſtat: Primus eſt enim in ordine Eccleſiæ, ſupra ſe nullum habet. §. 11. Sacerdos autem nomen habet compoſitum ex Græco & Latino, quaſi ſacrum dans: ſicut enim Rex à regendo, ita Sacerdos à ſacrificando vocatus eſt; conſecrat enim, & ſacrificat. Sacerdotes autem Gentilium Flamines dicebantur. Hi in capite habebant pileum, in quo erat brevis virga deſuper habens lanæ aliquid, quod cùm propter æſtum ferre non poſſent, filo tantùm capita religare cœperunt. Nam nudis penitus eos capitibus incedere nefas erat. Unde à filo, quo utebantur, Flamines dicti ſunt, quaſi Filamines. Verùm feſtis diebus filo depoſito pileum imponebant pro Sacerdotii eminentia.

[h] Supereſſicitur, ſuperintendat. *orig.* & *Rab.*

§. 12. Presbyter Græcè, Latinè ſenior interpretatur: non modò pro ætate, vel decrepita ſenectute, ſed etiam propter honorem, & dignitatem, quam acceperunt, Presbyteri nominantur. Unde & apud β veteres, iidem Epiſcopi, & Presbyteri fuerunt; quia illud nomen dignitatis eſt, & non ætatis γ. Ideò autem & Presbyteri Sacerdotes vocantur, quia ſacrum dant, ſicut & Epiſcopi; qui licèt ſint Sacerdotes, tamen Pontificatûs apicem non habent: quia nec chriſmate frontem ſignant, nec Paraclitum Spiritum dant; quod ſolis deberi Epiſcopis lectio Actuum Apoſtolorum [i] demonſtrat. §. 13. Levitæ ex nomine autoris vocati. De Levi enim Levitæ exorti ſunt; à quibus in templo Dei myſtici ſacramenti miniſteria explebantur. Hi Græcè Diaconi, Latinè Miniſtri dicuntur, quia ſicut in Sacerdote conſecratio, ita in Diacono miniſterii [k] diſpenſatio habetur. §. 14. Hypodiacones Græcè, quos nos Subdiaconos dicimus, qui ideò ſic appellantur, quia ſubjacent præceptis, & officiis Levitarum. Oblationes enim in templo Dei à fidelibus ipſi ſuſcipiunt, & Levitis ſuperponendas altaribus deferunt: hi apud Hebræos Nathinæi vocantur. §. 15. Lectores à legendo, Pſalmiſtæ à pſalmis canendis vocati: illi enim prædicant populis, quid ſequantur; iſti canunt, ut excitent ad compunctionem animos audientium; licèt & quidam Lectores ita miſerabiliter pronuncient, ut quoſdam ad luctum, lamentationémque compellant. Iidem etiam & pronuntiatores vocantur, quòd porrò [l] annuntient. Tanta enim & tam clara erit eorum vox, ut quamvis longè poſitorum aures adimpleant.

[i] *Act.* 8.
[k] *al.* myſterii.
[l] *al.* populo.

§. 16. Cantor autem vocatus, quia vocem modulatur in cantu. Hujus duo genera dicuntur in arte Muſica, ſicut ea docti homines Latinè dicere potuerunt, Præcentor, & Succentor: Præcentor ſcilicet, qui vocem præmittit in cantu: Succentor autem, qui ſubſequenter canendo reſpondet. Concentor autem dicitur, quia conſonat: qui autem non conſonat, nec concinit; nec Cantor, nec Concentor erit. §. 17. Acolythi [m] Græcè, Latinè Ceroferarii dicuntur, à deportandis cereis, quando legendum eſt Evangelium, aut Sacrificium offerendum: tunc enim accenduntur luminaria ab eis, & deportantur, non ad effugandas tenebras, dum Sol eodem tempore rutilet, ſed ad ſignum lætitiæ demonſtrandum, ut ſub typo luminis corporalis illa lux oſtendatur, de qua in Evangelio legitur [n]: *Erat lux vera, quæ illuminat omnem hominem venientem in hunc mundum.* §. 18. Exorciſtæ ex Græco in Latinum adjurantes, ſive increpantes vocantur: invocant enim ſuper Catechumenos, vel ſuper eos, qui habent ſpiritum immundum, nomen Domini Jeſu, adjurantes per eum, ut egrediatur ab eis. §. 19. Oſtiarii, iidem & Janitores, qui in veteri Teſtamento electi ſunt ad cuſtodiam templi, ut non ingrederetur in illud immundus in omni re. Dicti autem Oſtiarii, quòd præſint oſtiis templi. Ipſi enim tenentes clavem, omnia intus, extráque cuſtodiunt, atque inter bonos & malos habentes judicium, fideles recipiunt, & reſpuunt infideles.

[m] Ivo, *p.* 9. *c.* 8.
[n] *Joan.* 1.

¶ CORR. ROM. α *Id eſt Apoſtolicum.*] Anteà legebatur, *poſt Apoſtolicum.* Reſtituta eſt vera lectio non modò ex Iſidori, & veterum exemplarium Gratiani fide, ſed ex ipſa ab Iſidoro allata ratione, qui Romanum, Antiochenum, & Alexandrinum, Patriarchas propterea vocat: quia Apoſtolicum locum tenent. Hoc idem B. Gregorius *lib.* 6. *Epiſt.* 37. ſcribens Eulogio Alexandrino, declarat his verbis: *Itaque cùm multi ſint Apoſtoli, pro ipſo tamen principatu ſola Apoſtolorum Principis ſedes in autoritate convaluit, quæ in tribus locis unius eſt. Ipſe enim ſublimavit ſedem, in qua etiam quieſcere, & præſentem vitam finire dignatus eſt: ipſe decoravit ſedem, in qua Evangeliſtam diſcipulum miſit: ipſe firmavit ſedem, in qua ſeptem annis, quamvis diſceſſurus, ſedit.* Atque hoc idem ait Anacletus, *can. ſacroſancta. infrà diſt.* 22.

β *Unde & apud.*] Reſtituta hæc ſunt in locum ſuum, quo loco habentur apud Sanctum Iſidorum.

γ *Et non ætatis.*] In originali eſt, *hoc ætatis,* & ita apud Hieronymum in *Epiſt.* 83. *ad Oceanum,* ſed ob Gloſſam non eſt mutatum.

¶ CONTIUS. * *Nuncupantur omnes.*] Conſtantius eleganter definit Clericos, omnes qui Divino cultui miniſteria Religionis impendunt, *l. qui divino. C. Theodoſ. de Epiſc. & Cleric.*

* *Et Alexandrinus.*] Additur in meo manuſcripto Iſidori. Sunt enim autoritate Beati Petri Apoſtoli inſtituti. Prima quippe eſt Petri Apoſtoli Sedes Romana Eccleſia. Secunda autem Sedes apud Alexandriam Beati Petri nomine à Marco ejus Diſcipulo & Evangeliſta conſecrata. Tertia verò Sedes Antiochena & à Beato Petro habetur honorabilis, eò quòd illic priuſquam Romam veniſſet, habitavit, & illic primum nomen Chriſtianorum in illa gente exortum eſt. Quamvis autem per Orbem diffuſa Eccleſia una Chriſti ſit, ſancta tamen Rom. Eccleſia, nullis judicibus conſtitutis, ceteris Eccleſiis prælata eſt. Sed & Evangelica voce Domini & Salvatoris noſtri primatum obtinuit: *Tu es Petrus,* inquiens, *& ſuper hanc petram ædificabo Eccleſiam meam.* Ceteræque ſequuntur.

* *A menſura civitatum.*] In hunc errorem incidiſſe Iſidorum ex linguæ Græcæ imperitia primus, ut credo, notavit Alciatus *lib.* 2. *Parerg. cap.* 25. cùm Metropolis à Græco μητρόπολις: id eſt, mater aut matrix civitas, veniat, non à μετρόπολις. Paucos hujuſmodi errores quidam poſteà colligunt, quibus demonſtrent indoctum Iſidorum: cujus ſi penſentur vitia virtutibus, iſtis fortè Philologis doctior invenietur.

¶ PITH. [2] *Tam Metropolitanis.*] Nov. Juſtiniani XI. Exarchus provinciæ, id eſt Diœceſis. Theod. Balſamon *in can.* 9. *Calched. Concil.*

[3] *Totius provinciæ.*] Diœceſis, quæ nullas ſub ſe habet provincias. Balſamon loco laudato. Vide Leon. *Epiſt.* 9. *ad Petr. & Joann. African.*

II. *Item* ANACLETUS * ad Epiſcopos Italiæ, *Epiſt.* 2. [c. an. 103. *Româ in Italiam.*]

[o] Anſel. *l.* 1. *c.* 1. Polyc. *l.* 1. *c.* 1. Ivo, *p.* 5. *c.* 1. Pann. *l.* 3. *c.* 82.
[p] *Matth.* 16.

Romana Eccleſia à Chriſto primatum accepit.

IN novo [o] Teſtamento poſt Chriſtum Dominum à Petro Sacerdotalis cœpit ordo: quia ipſi primo Pontificatus in Eccleſia Chriſti datus eſt, Domino dicente ad eum [p]: *Tu es*